

MOYNOQ TUMANI 12–47 OYLIK BOLALARIDA ANTROPOMETRIK
KO'RSATKICHLAR VA WHO Z-SCORE ASOSIDA RIVOJLANISH
XUSUSIYATLARI

Abdigaparova Juldız Kóbeisinovna
Qaraqalpaqstan medicina institute

Annotatsiya. Ushbu tezisda Moynoq tumanida yashovchi 12–47 oylik bolalarning antropometrik ko'rsatkichlari Nukus shahri ma'lumotlari bilan taqqoslangan holda tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari Moynoq guruhida vazn/yosh va BMI/yosh ko'rsatkichlari bo'yicha o'rtacha qiymatlar pastroq ekanligini, shuningdek ayrim Z-score mezonlari bo'yicha normadan tashqari holatlar ulushi Nukusga nisbatan yuqoriroq qayd etilganini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: Moynoq, Orolbo'yi, erta yoshdagi bolalar, antropometrik monitoring, WAZ, HAZ, HCZ, BAZ, somatik rivojlanish.

Dolzarbligi

Moynoq tumani Orolbo'yi hududining ekologik va ijtimoiy jihatdan sezgir mintaqalaridan biri hisoblanadi. Erta yoshdagi bolalarda o'sish va rivojlanish ko'rsatkichlarini muntazam baholash ushbu hududda profilaktik pediatriya, ovqatlanish holatini nazorat qilish va individual risk guruhlarini aniqlash uchun zarur. Antropometrik ma'lumotlarni WHO Z-score mezonlari asosida tahlil qilish esa yosh va jinsga bog'liq farqlarni hisobga olgan holda aniqroq ilmiy xulosa chiqarishga imkon beradi.

Tadqiqot maqsadi

Moynoq tumanida yashovchi 12–47 oylik bolalarning vazn, bo'y, bosh aylanasi, ko'krak aylanasi va BMI ko'rsatkichlarini baholash, ularni WHO Z-score mezonlari bo'yicha guruhlash hamda Nukus shahri ko'rsatkichlari bilan qiyosiy talqin qilishdan iborat.

Material va usullar

Tadqiqotga Moynoq tumanidan 90 nafar bola kiritildi. Shundan 12–23 oy guruhida 30 nafar, 24–35 oy guruhida 29 nafar va 36–47 oy guruhida 31 nafar bola tahlil qilindi. Jinsiy tarkib deyarli muvozanatli bo'lib, 45 nafar o'g'il bola va 45 nafar qiz bola qamrab olindi. Antropometrik ko'rsatkichlar standart o'lchov birliklarida qayd etildi. Statistik baholashda deskriptiv tahlil, hududlararo solishtirish, Z-score kategorik guruhlash va $p < 0,05$ mezoni asosida ahamiyatlilik baholandi.

Natijalar

Moynoq tumanidagi bolalarning o'rtacha yoshi $26,93 \pm 10,88$ oyni tashkil etdi. Tana vazni $12,18 \pm 2,65$ kg, bo'y uzunligi $86,92 \pm 10,75$ sm, bosh aylanasi $49,33 \pm 2,84$ sm, ko'krak aylanasi $51,56 \pm 3,76$ sm, BMI esa $16,27 \pm 3,14$ kg/m² bo'ldi. Nukus guruhiga nisbatan Moynoq bolalarida o'rtacha tana vazni pastroq qayd etildi va bu farq statistik ahamiyatli bo'ldi ($p = 0,005$).

1-jadval. Moynoq tumanidagi bolalarning asosiy antropometrik ko'rsatkichlari

Ko'rsatkich	n	M±SD	Median	Q1–Q3	Min–Max
Yosh, oy	90	26,93±10,88	27,00	15,00– 37,00	12,00– 47,00
Vazn, kg	90	12,18±2,65	12,00	10,00– 14,00	7,00– 18,00
Bo'y, sm	90	86,92±10,75	85,00	78,50– 95,00	60,00– 111,00
Bosh aylanasi, sm	90	49,33±2,84	50,00	48,00– 50,75	40,00– 56,00
Ko'krak aylanasi, sm	90	51,56±3,76	52,00	50,00– 54,00	41,00– 61,00
BMI	90	16,27±3,14	16,30	15,22– 17,42	9,37– 30,56

Z-score tahlilida Moynoq guruhida WAZ $-0,17 \pm 1,31$, HAZ $-0,32 \pm 2,22$, HCZ $1,15 \pm 1,95$ va BAZ $-0,02 \pm 2,44$ ni tashkil etdi. WAZ va BAZ bo'yicha o'rtacha qiymatlarning Nukusga nisbatan pastroq bo'lishi hududiy antropometrik tafovut mavjudligini ko'rsatadi. Regressiya tahlilida ham Moynoq hududiga mansublik WAZ ko'rsatkichining pasayishi bilan bog'liq bo'ldi ($B = -0,344$; $p = 0,014$), BAZ bo'yicha ham shunga o'xshash mustaqil ta'sir aniqlandi ($B = -0,685$; $p = 0,003$).

2-jadval. Moynoq guruhida WHO Z-score ko'rsatkichlari

Z-score	M±SD	Past ($< -2SD$), %	Norma, %	Yuqori ($> +2SD$), %
WAZ	$-0,17 \pm 1,31$	8,89	87,78	3,33
HAZ	$-0,32 \pm 2,22$	16,67	72,22	11,11
HCZ	$1,15 \pm 1,95$	5,56	61,11	33,33
BAZ	$-0,02 \pm 2,44$	16,67	72,22	11,11

Z-score guruhlashda Moynoq tumanida normadan tashqari holatlar ulushi Nukusga nisbatan yuqoriroq bo'ldi. Jumladan, WAZ bo'yicha normadan tashqari holatlar 12,22 foiz, HAZ bo'yicha 27,78 foiz, HCZ bo'yicha 38,89 foiz va BAZ bo'yicha 27,78 foizni tashkil etdi. Bu ko'rsatkichlar klinik tashxis qo'yish uchun yetarli bo'lmasa-da, Moynoq hududida antropometrik monitoringni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi.

Xulosa

Moynoq tumanidagi 12–47 oylik bolalarda o'rtacha tana vazni Nukus shahri bolalariga nisbatan pastroq bo'lib, vazn/yosh va BMI/yosh Z-score ko'rsatkichlarida hududiy farq aniqlandi. HAZ, HCZ va BAZ bo'yicha normadan tashqari holatlar ulushi nisbatan yuqori qayd etilgani bu hududda individual antropometrik kuzatuvni muntazam olib borish, o'lchov sifatini qayta nazorat qilish va zarur hollarda pediatrik-profilaktik chora-tadbirlarni

kuchaytirish lozimligini asoslaydi. Tadqiqot natijalari Orolboʻyi hududida erta yoshdagi bolalarning morfometrik xususiyatlarini chuqurroq oʻrganish va mahalliy profilaktik dasturlarni ishlab chiqish uchun ilmiy asos boʻlib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Комиссарова Е. Н. и др. Темповые характеристики физического развития мальчиков Санкт-Петербурга в периоде раннего детства //Морфологические ведомости. – 2021. – Т. 29. – №. 3. – С. 39-47.
2. Моисеева К. Е. и др. Оценка антропометрических параметров детей, умерших в перинатальном периоде //Вопросы современной педиатрии. – 2023. – Т. 22. – №. 1. – С. 31-43.
3. Поляков С. Д., Хрущев С. В. Методическое пособие по проведению диагностики и мониторинга физического развития и здоровья дошкольников.
4. Петухова Л. Н., Акимова П. О., Ткачук А. А. РОЛЬ АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ В КОМПЛЕКСНОЙ ОЦЕНКЕ СОСТОЯНИЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ //Материалы. – Т. 2. – С. 5.
5. Санакоева Л. П. ОЦЕНКА АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ДАННЫХ У ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА В АМБУЛАТОРНЫХ УСЛОВИЯХ //Актуальные вопросы педиатрии. – 2023. – С. 143-147.
6. Федотова Т. К., Горбачева А. К. Этническое многообразие ростовых процессов сквозь призму полового диморфизма размеров тела (на модели детей раннего и первого детства) //Вестник археологии, антропологии и этнографии. – 2023. – №. 2 (61). – С. 124-138.

